

Громадська організація
«Центр економічних досліджень та розвитку»

Збірник тез наукових робіт учасників
Всеукраїнської науково-практичної конференції

**ФІНАНСИ, БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК
ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО:
АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ
ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ**

10 квітня 2021 року

Одеса
2021

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Редакція не завжди поділяє думку та погляди автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, географічних назв, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», при використанні наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

Фінанси, бухгалтерський облік та підприємництво: аналіз тенденцій та перспектив розвитку: збірник тез наукових робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 10 квітня 2021 р.) / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». – О.: ЦЕДР, 2021. – 96 с.

Финансы, бухгалтерский учет и предпринимательство: анализ тенденций и перспектив развития: сборник тезисов научных работ участников Всеукраинской научно-практической конференции (г. Одесса, 10 апреля 2021 г.) / ОО «Центр экономических исследований и развития». – О.: ЦЭИР, 2021. – 96 с.

Марченко В. Ю. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ.....	51
Павлюк А. П. ЕФЕКТИВНІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	55
Покотило Т. В., Басалаєва Д. В. ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	60
Сергієнко А. О., Македон Г. М. УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ М'ЯКИХ ІГРАШОК	64
Шендерівська Л. П., Болбот О. В. СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	68
 НАПРЯМ 4. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	
Колонтай С. М., Чернявська В. А. ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНИЙ РОЗВИТОК ІВЕНТИВНОГО ТУРИЗМУ	74
Khoroshko Oleh, Shamaieva Iuliia IMPLEMENTATION OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FOREST INDUSTRY OF UKRAINE AS A COMPONENT OF QUALITY ADMINISTRATION OF FORESTRY SUBSTRATES.....	79
 НАПРЯМ 5. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА	
Іжаківська Я. О., Панченко І. В. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19	83
 НАПРЯМ 6. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ	
Гавриленко Н. В., Дорошенко Л. АНТИКРИЗОВИЙ ОБЛІК БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ	88

НАПРЯМ 6. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Гавриленко Н. В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і економічного аналізу

Дорошенко Л.

здобувач ступеня вищої освіти «Магістр»

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Первомайськ, Україна*

АНТИКРИЗОВИЙ ОБЛІК БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Новий вірус крокує планетою, в зв'язку з чим на карантин закривають цілі країни. Тому для бізнесу першочерговою задачею постає збереження свого потенціалу і продовження функціонування. Через пандемію значна кількість господарюючих суб'єктів виявила бажання допомогти іншим господарюючим суб'єктам, лікарням, пересічним громадянам. Допомога надається і коштами, і засобами індивідуального захисту, і ліками, і обладнанням, і певними роботами та послугами. Для декого з господарюючих суб'єктів – це звична справа, проте дехто вирішив стати благодійником вперше. Благодійництво на сьогоднішній день набуло широкого поширення і в нашій країні. Але, не зважаючи на стабілізуючу роль, яку воно виконує в суспільстві, його здійснення пов'язане з низкою ускладнень, оскільки до кінця не опрацьована законодавча база, яка регламентує правові аспекти бухгалтерського та податкового обліку благодійної допомоги.

Про практику благодійної діяльності бізнес-компаній в Україні та світовий досвід можна дізнатися з дослідження, проведеного А. Гулевською-Черниш, Д. Непочатовою, Л. Паливодою, С. Шендеровським [1], Н.В. Гавриленко [2–3].

Визначення благодійної діяльності, основні положення щодо її здійснення на території України закріплено Законом № 5073, згідно з яким благодійна діяльність – це добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також виплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара [4]. До основної ознаки благодійності слід віднести відсутність винагороди, тобто благодійник не передбачає отримати від бенефіціара будь-яку винагороду, прибуток чи компенсацію. Слід зважати на те, що благодійництво обов'язково має цільову спрямованість [4]. Це означає, що суб'єкт господарювання заздалегідь має чітко визначити, кому він надаватиме допомогу і в чому вона полягає. Тож, аби уникнути проблем із податком на прибуток, треба надати фіскальним органам підтвердні документи. Але конкретного їх переліку в жодному нормативному документі не зазначено. В зв'язку з цим, щоб без зайвих ускладнень та проблем зробити пожертву, пропонуємо дотримуватися наступних правил: 1) відповідно до порядку № 1295, надіслати набувачеві пропозицію щодо надання благодійної допомоги або отримати від закладу, якому планується надання пожертви, повідомлення про намір прийняти запропоновану благодійну допомогу [5]; 2) відповідно до ст. 717 Цивільного кодексу України укласти договір про надання безповоротної фінансової допомоги у вигляді благодійної пожертви, якщо підприємство надає благодійну допомогу систематично [6]; 3) видати наказ про надання благодійної допомоги; 4) підготувати первинні документи (виписку банку) про те, що відбувся переказ грошових коштів або відвантаження товарів (видаткові й товарно-транспортні накладні). Саме ці документи підтвердять цільову спрямованість витрат і факт надання пожертви.

В бухгалтерському обліку благодійної допомоги господарюючому суб'єкту слід керуватися П(С)БО 16 «Витрати», згідно з яким суму грошової благодійної допомоги, а також вартість товарів/послуг або інших пожертв слід включати до витрат [7]. При цьому, слід звертати увагу не те, в якій формі надається благодійність, скільки вона впливає на особливості бухгалтерського

обліку такого внеску: якщо пожертвування здійснюється грошовими коштами, оборотними активами чи послугами, то слід дебетувати субрахунок 949 «Інші витрати операційної діяльності»; якщо необоротними активами, то слід дебетувати субрахунок 977 «Інші витрати діяльності».

Слід відмітити, існують деякі проблеми в тому випадку, якщо допомога надається товарами, які спочатку були первісно придбані для використання у власній господарській діяльності. З нормативної бази виходить, що суму «компенсуючих» податкових зобов'язань за основними засобами потрібно включати в первісну вартість основних засобів. Ми з таким підходом погодитися не можемо. Адже П(С)БО 7 допускає маніпуляції з вартістю ОЗ в чітко обумовлених випадках, а саме: при переоцінках, поліпшеннях, зменшенні/відновленні корисності, частковій ліквідації. В усіх інших випадках чіпати вартість стандарт не дозволяє. Саме тому ми пропонуємо у всіх перелічених випадках «компенсаційні» зобов'язання донараховувати, як і раніше: через збільшення витрат – Дт 949 Кт 641/ПДВ.

Такі правила обліку ПДВ призводять до того, що в цьому випадку сума ПДВ збільшує розмір благодійного внеску для цілей обліку податку на прибуток. Це означає, що сума ПДВ у складі благодійної допомоги буде враховуватись тоді, коли підприємство вирішуватиме чи перевищити величину пожертвування в межу 4%, чи ні. Звідси випливає висновок: великим і добровільним платникам в обліку краще виходити з того, що благодійні ТМЦ, які були первісно придбані для використання у власній господарській діяльності і напрям їх використання змінився лише після того, як господарюючий суб'єкт вирішив зайнятися благодійністю.

Разом з тим, за результатами дослідження норм Податкового Кодексу та їх впливу на оподаткування благодійної допомоги, було з'ясовано, що розмір підприємства має суттєве значення при визначенні оподатковуваного прибутку, що також потребує врахування. Отже, якщо господарюючий суб'єкт відноситься до малих платників податку на прибуток, тобто таких, у яких дохід не перевищив 20 млн грн. і податкових різниць не визначає,

бухгалтерські витрати зменшать оподатковуваний прибуток. Проте якщо застосовує, зменшувальний вплив інколи потрібно нівелювати податковими різницями. Очевидно, що одним із ключових аспектів її нарахування є необхідність враховувати залежність від того, кому саме надається благодійна допомога – платникові податку на прибуток, неприбутковій організації, платникові єдиного податку, чи звичайній фізичній особі.

Таким чином, якщо допомога надається платнику податку на прибуток на або фізичній особі, фінансовий результат коригувати не потрібно, при цьому немає значення, у якій формі – грошовій чи натуральній ця допомога надається. На сьогоднішній день сума допомоги теж не має ніякого значення.

В умовах сьогодні було запроваджено ще одне нововведення, а саме, із 2 квітня 2020 року розпочала свою дію додаткова пільга, на підставі Закону № 540, підрозділ 4 розділу XX ПК доповнили пунктом 51-1 такого змісту:

«Отже, платників податку на прибуток звільнили від коригування фінрезультату щодо безоплатної допомоги у вигляді коштів і певних товарів, зокрема, для закладів охорони здоров'я державної та/або комунальної власності. Є умова – така безоплатна допомога має на меті запобігання поширенню на території України коронавірусу. Надавати її можна протягом дії карантину.

Разом із тим звертає на себе увагу існуюче спірне роз'яснення фіскальних органів щодо пільгового періоду, які наголосили на те, що Закон № 540 набрав чинності 02.04.2020, тому платники податку на прибуток під час визначення об'єкта оподаткування за податкові періоди 2020 року зможуть враховувати повну суму витрат на безоплатну передачу винятково щодо надання такої допомоги переліченим вище суб'єктам і за умови, що ці операції проводять із 02.04.2020 до завершення карантину. Але це, що є очевидним, суперечить нормі пункту 51-1 підрозділу 4 розділу XX ПК, де чітко зазначено про звільнення «протягом дії карантину» [9].

Звідси висновок, платники податку на прибуток, операції яких підпадають під вимоги пункту 51-1 підрозділу 4 розділу XX ПК, мають вести окремий облік таких операцій для визначення об'єкта

оподаткування за відповідні податкові (звітні) періоди 2020 року. А операції, які за даними бухгалтерського обліку провели у першому кварталі та 1 квітня 2020 року, підпадають під чотирьох-відсоткове коригування з підпункту 140.5.9 ПК [9].

Важливо відмітити, що благодійну допомогу у грошовій формі не потрібно оподатковувати ПДВ, а подарунки в натуральній формі та послуги потрапляють під визначення постачання, тож вони є об'єктом оподаткування ПДВ [9]. Більше того, разом із тим постачання товарів для боротьби з COVID-19 на підставі Закону № 540 звільнили від ПДВ з відповідним кодом пільги – 14060544. В Інформаційному листі № 8 податківці наголосили, що пільговий режим оподаткування ПДВ застосовується на всіх етапах постачання товарів із Переліку № 224 незалежно від дати їх виробництва та походження (вітчизняних чи ввезених на митну територію України), а також кола суб'єктів, що провадять такі операції, їх статусу як платників ПДВ чи форми власності [10]. І ПДВ-пільга діє із 17.03.2020 до завершення карантину.

Основною підставою для звільнення від оподаткування ПДВ і сплати ввізного мита на товари, що їх ввозять в Україну є їх відповідність назві товару (медичного виробу, основного компонента), міжнародному непатентованому найменуванню (назві) лікарського засобу із Переліку № 224 [9]. Якщо підприємство постачає товари, що підпадають під звільнення, воно не втрачає «вхідного» ПДВ лише через запровадження тимчасової норми. Одночасно підприємство зберігає право визнати податковий кредит на суми ПДВ, які сплатило під час імпорту товарів із Переліку № 224, їх придбання або у складі товарів (робіт послуг), використаних для виробництва таких товарів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Практика благодійної діяльності бізнес-компаній в Україні: сучасний досвід (звіт за результатами дослідження) / А. Гулевська-Черниш та ін.; за ред. А. Гулевської-Черниш. Київ : Салютіс, 2010. 60 с.
2. Гавриленко Н.В. Податкова система : навчальний посібник. Львів : Новий Світ-2000, 2007. 328 с

3. Гавриленко Н.В., Швед В. Податково-облікові ризики витрат на маркетинг. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції *«Сучасний маркетинг: стратегічне управління та інноваційний розвиток»*: до 90-річчя заснування ХНТУСГ, 15 жовтня 2020 р. Харків : ХНТУСГ, 2020. С. 53–56.
4. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5073-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> (дата звернення: 29.10.2020).
6. Про затвердження Порядку розподілу товарів, отриманих як благодійна допомога, та контролю за цільовим розподілом благодійної допомоги у вигляді наданих послуг або виконаних робіт: Постанова Кабінету міністрів України від 17 серпня 1998 року № 1295. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1295-98-п#Text> (дата звернення: 30.10.2020).
7. Цивільний кодекс України від 16 січня .2003 р. № 435-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 31.10.2020).
8. Отримання ознаки неприбутковості/Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/service/otrimannya-oznaki-nepributkovosti> (дата звернення: 31.10.2020).
9. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16: Наказ міністерства фінансів від 31 грудня 1999 р. № 318. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
10. Податковий Кодекс України від 23 грудня 2011 р. № 2755-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 28.11.2020).
11. Карантинні нововведення для бізнесу. Частина I. Податок на прибуток, обіг підакцизних товарів, ПДВ: Інформаційний лист Державної податкової служби України № 8 від 3 квітня 2020 року URL: https://tax.gov.ua/data/material/000/324/414208/Informaciynyi_list_8.pdf (дата звернення: 28.11.2020).